

**กลยุทธ์การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ขนาดเล็ก ในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**

**A strategy of academic administration on learning loss situation in
the Bangkhontee Kwaenom small-size primary school under
Samutsongkhram provincial primary education office**

นฤมล มหาดไทย^{1,*} และ สุमित สุวรรณ²

Narumon Mahattai^{1,*} and Sumit Suwan²

(วันรับบทความ : 14 กันยายน 2567/วันแก้ไขบทความ : 18 กันยายน 2567/วันตอบรับบทความ : 24 กันยายน 2567)

(Received Date : Sep 14th, 2024/ Revised Date : Sep 18th, 2024/ Accepted Date : Sep 24th, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม และ 2) กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 89 คน และผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่

2.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย ยึดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษาโดยบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น และเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

2.2 จัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครุมีความคิดเชิงบวก พัฒนาผู้เรียนให้อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น

¹ คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ประเทศไทย Email:

narumon.mah@ku.th

¹ Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus, Thailand Email:

narumon.mah@ku.th

² คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ประเทศไทย Email: sumit.s@ku.ac.th

² Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus, Thailand Email:

sumit.s@ku.ac.th

* ผู้ติดต่อหลัก Email: narumon.mah@ku.th

* Corresponding author Email: narumon.mah@ku.th

- 2.3 วัดและประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงเป็นรายบุคคลและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม
- 2.4 ทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนและทำกิจกรรม PLC
- 2.5 พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหลากหลายและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารวิชาการ, ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study academic administration on learning loss situation in the Bangkhontee Kwaenom small-size primary school under Samutsongkhram provincial primary education office, and 2) to study strategies or guidelines for academic administration on learning loss situation. The research methodology is mixed method. The population of this study were 89 teachers and administrators and 10 informants. The research instrument were the 5-level scale questionnaires a form the most to the least and the interview form. The reliability was 0.88. The statistical data analysis were arithmetic mean, percentage, standard deviation (S.D.) and content analysis.

The research findings were as follows:

1) The academic administration on learning loss situation in the Bangkhontee Kwaenom small-size primary school under Samutsongkhram provincial primary education office were generally at the high level.

2) The strategies or guidelines for academic administration on learning loss situation in 5 aspects:

2.1) The curriculum development should be modern and flexible curriculum, integrate with local curriculum, and create the curriculum for learning loss learner specially.

2.2) The learning and teaching management were found that teaching students for critical thinking and learning by doing, and problem solving on reading, writing and arithmetic skills for learning loss learner specially.

2.3) The measurement, evaluation or comparison transfer focused on doing individual assessment, and participation of parent on measurement.

2.4) The research for developing educational quality focused on problem solving in classroom and supporting the professional learning community (PLC) activity.

2.5) The development on media, innovation and educational technology were variously, and used many kinds of medias for teaching learning loss learner in classroom.

Keyword : The strategies of academic administration, Learning Loss, Small-size school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ทั้งสิ้น 9 หมวด โดยหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาเป็นหมวดที่ว่าด้วย การปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นเสมือนหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (Ministry of Education, 2003)

ในปี พ.ศ.2562 ได้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สถานการณ์โรคระบาดทำให้สถานศึกษาทุกระดับต้องหยุดเรียนในบางช่วง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามที่ควรจะได้รับจากสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เอาไว้ 5 รูปแบบ ตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ซึ่งผลการประเมินสถานการณ์ด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของของโควิด-19 พบว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียน ทำให้เด็กเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) อาจเนื่องมาจากความไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน จนทำให้เกิดความเครียดทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน (Tongliemnak, 2021)

นอกจากนี้ ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19” (Office of the Education Council, 2021) พบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) ของนักเรียนไทยเกิดขึ้นในหลายมิติและในหลายช่วงวัย โดยเริ่มจากเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่พบว่า ในมิติของความรู้ เด็กนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทำให้นักเรียนขาดแรงจูงใจ ขาดความสนใจและลดทอนความมั่นใจของนักเรียนลง นอกจากนี้ ปัญหายังเกิดจากการขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุนของผู้ปกครอง รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างครูนักเรียนที่ลดน้อยลง ตลอดจนความไม่พร้อมของสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ (DiPietro, Biagi, Costa, Karpinski, and Mazza, 2020)

ในส่วนผลกระทบด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างชัดเจนสำหรับการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 จากผลการศึกษาในปี 2565 เกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Learning Loss) พบว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 รับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาภาษาต่างประเทศมากที่สุด ร้อยละ 2.1 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 1.96 และคณิตศาสตร์ ร้อยละ 1.92 ตามลำดับ (Office of the Education Council, 2022) สอดคล้องกับผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและจัดการตามมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ในปีงบประมาณ พ.ศ.2563-2564 พบว่า เด็กเล็ก เด็กปฐมวัย

ขาดการพัฒนาสมอง กระตุ้นให้คิด กล้ามเนื้อเล็กใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เหลือเพียง 1 ใน 3 ที่มีอยู่ ภาพรวมร้อยละ 50 ของเด็กประถมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น รวมถึงความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ที่ถดถอยลงคิด เป็นร้อยละ 50 (Policy and Planning Division of Samutsongkhram Primary Educational Service Area Office, 2020)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหาร วิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ของโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งมีกลยุทธ์ แนวทาง หรือวิธีการอย่างไรในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ทำให้ ได้ทราบถึงบทบาทของผู้บริหารในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อนำไปใช้ในการสะท้อนสภาวะการที่เกิดขึ้นในบริบทที่มีความแตกต่างกัน รวมถึง การบูรณาการข้อค้นพบสู่การนำเสนอแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) และการ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สู่การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่ม เครื่องข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารจำนวน 10 คน และ ครูจำนวน 79 คน รวมทั้งสิ้น 89 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารจำนวน 10 คน โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มโรงเรียนที่ประสบปัญหาด้านภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การ จัดการเรียนการสอน 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก นำแนวคิดทฤษฎีมาสังเคราะห์ และสรุปได้ว่าขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารจำนวน 10 คน และครูจำนวน 79 คน รวมทั้งสิ้น 89 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิชาการ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1976) 5 ระดับ โดยนำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ความถูกต้อง การใช้ภาษาและครอบคลุมของรายการตัวเลือกกับประเด็นคำถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Question) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2. แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เกี่ยวกับกลยุทธ์หรือแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Question) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิชาการ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร โดยผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามจำนวน 89 ฉบับ ได้รับคืน 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.54 และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม โดยภาพรวม

(N=76)

การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้	μ	σ	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.47	.61	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.48	.58	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.43	.61	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.37	.60	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.51	1.44	มากที่สุด
รวม	4.45	.77	มาก

การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่ แควอ้อมอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.45$, $\sigma=.77$) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$, $\sigma=1.44$) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดการเรียน การสอน ($\mu=4.48$, $\sigma=.58$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\mu=4.47$, $\sigma=.61$) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\mu=4.43$, $\sigma=.61$) และ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\mu=4.37$, $\sigma=.60$) ตามลำดับ

2. กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารต้องวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา โดยบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฐานสมรรถนะ ส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน

โครงสร้างการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารต้องวางแผนการดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน กลุ่มที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยมีโครงการส่งเสริมผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ปรับโครงสร้างเวลาเรียน จัดชั่วโมงซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยเฉพาะ รวมถึงการกำหนดเป้าประสงค์ แผนการนิเทศ และแผนการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ครูต้องมุ่งเน้นผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ Active Learning, Brain Based Learning, Problem Based Learning, โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย กิจกรรมกลุ่ม และการเน้น ย้ำ ซ้ำ ทวนในเนื้อหาบทเรียน

การแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีความคิดเชิงบวกที่อยากพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เนื่องจากเป็นพื้นฐานในรายวิชาต่อไป สนับสนุนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ทักษะอาชีพ กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย

2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยการวัดและประเมินตามสภาพจริง รายบุคคล เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผู้เรียน พร้อมทั้งนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ส่งเสริมและพัฒนาเทคนิคการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม และการทำกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินก็ต้องปรับเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารร่วมสังเกตการณ์ นิเทศชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ และใช้กระบวนการ PLC โดยนำผลที่ได้จากการวิจัย มาเป็นประเด็นในกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาผู้เรียนให้ตรงจุดต่อไป

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

เทคนิคการพัฒนาสื่อ โดยพัฒนาสื่ออย่างหลากหลาย สนองความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งสื่อที่จับต้องได้ และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมของครู ผู้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) เป็นการสนับสนุนบุคลากรต่อไป การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมการใช้สื่ออย่างหลากหลาย เช่น Website, Application, YouTube เป็นต้น และยังคงสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนและครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายตามความต้องการ

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อมอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามลำดับ

2. กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร คือ ผู้บริหารต้องวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา โดยบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฐานสมรรถนะ ส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และโครงสร้างการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารต้องวางแผนการดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีโครงการส่งเสริมผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ปรับโครงสร้างเวลาเรียน จัดชั่วโมงซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยเฉพาะ รวมถึงการกำหนดเป้าประสงค์ แผนการนิเทศ และแผนการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอน ครูต้องมุ่งเน้นผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์

วิจารณ์ สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ Active Learning, Brain Based Learning, Problem Based Learning, โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย กิจกรรมกลุ่ม และการเน้น ย้ำ ซ้ำ ทวนในเนื้อหาบทเรียน และการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีความคิดเชิงบวกที่อยากจะพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เนื่องจากเป็นพื้นฐานในรายวิชาต่อไป สนับสนุนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ทักษะอาชีพ กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมถึงการจัดบรรยากาศใน ชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน คือ การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยการวัดและประเมินตามสภาพจริง รายบุคคล เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผู้เรียน พร้อมทั้งนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเทคนิคการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม และการทำกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินก็ต้องปรับเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารร่วมสังเกตการณ์ นิเทศชั้นเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร และใช้กระบวนการ PLC โดยนำผลที่ได้จากการวิจัย มาเป็นประเด็นในกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาผู้เรียนให้ตรงจุดต่อไป และ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ มีการพัฒนาสื่ออย่างหลากหลายสนองความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งสื่อที่จับต้องได้และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมของครูสู่การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) มีการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น Website, Application, YouTube และยังคงสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนและครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายตามความต้องการ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องด้วยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้มีการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาสื่อและนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีจากการเรียนรู้ด้วยสื่อที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liangcheepchop (2018) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหาร

วิชาการของโรงเรียน สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และกลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดคนไทย 4.0 คือ การเร่งรัดพัฒนา จัดหาและใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนไทย 4.0 ด้านพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล ซึ่งได้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ทางออนไลน์ รวมไปถึงผู้ปกครองยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อดึงดูดความสนใจ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีภายใต้สถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ให้แก่ครู มีการวางแผนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีการส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wongyai and Patphol (2020) ที่กล่าวไว้ว่า การออกแบบการเรียนรู้นิยามยุคปกติใหม่ (New normal) มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึก (Active learning) คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ได้ออกแบบสำหรับการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้น นอกจากนี้ยังพบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ Hybrid Learning ที่มีการเรียนผสมผสานระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ โดยใช้ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีขึ้นภายใต้สถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ แต่ข้อจำกัดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและผู้ปกครองขาดแคลนทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น อุปกรณ์สื่อสาร โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต จะพบข้อจำกัดในการเรียนรู้อย่างมากในสถานการณ์ดังกล่าว รวมทั้งการอ่านหนังสือและการทำกิจกรรมที่บ้านซึ่งต้องมีผู้ใหญ่คอยดูแล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเรียนรู้อย่างมากพอสมควร

การบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Teeradirek (2022) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ขึ้นอยู่กับพัฒนาหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผน ออกแบบ กำหนดเป้าหมายร่วมกันให้เหมาะสมกับความต้องการบริบทของสถานศึกษา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการปรับปรุงรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่น หลากหลายและสอดคล้องสถานการณ์ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kumdeeboon (2022) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า

การวัดผลและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดต่อความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพราะการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นจึงต้องมีการปรับให้เหมาะสมต่อความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีความหลากหลายเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามศักยภาพ เช่นเดียวกับ Conto et al. (2020) ที่เสนอแนวทาง การวัดประเมิน ประสิทธิภาพของการเรียนออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ต้องวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการกำกับ ติดตามผลการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การประเมินโดยใช้โทรศัพท์เป็นฐาน (Telephone-based assessments) รวมถึงการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนที่มี อายุอ่อนเป็นอันดับแรก รวมทั้งพิจารณารายได้ของครอบครัวและความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีด้วยและ เพิ่มการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างครู พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้เรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการ วัดและประเมินผลมีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามาก

การบริหารวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมบุคลากรทำการวิจัย ในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานการณ์ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และมีการนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานการณ์ภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechomeng (2019) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า 1) ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียน โดยเปลี่ยนบทบาทจากครูที่มีแต่บรรยายมาเป็นผู้ชี้แนะ และนำ หรืออาจรวมกันเป็นคณะครู เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุก คนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ 2) ควรมีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูเพื่อ กระตุ้นให้ครูได้มีนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) ควรส่งเสริมให้มีการ วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของครู โดยอาจทำในรูปแบบของโครงการหรือสร้างเครือข่ายร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความ คิดเห็นว่าการวิจัยในชั้นเรียนจะทำให้ทราบถึงปัญหาและนำมาซึ่งวิธีการแก้ไขที่ตรงประเด็น ด้วยวิธีการที่ หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งถ้าหากผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง สามารถสร้างวัฒนธรรมการ วิจัยให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา พัฒนาคูครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัย ส่งเสริมและ สนับสนุนให้นำผลการวิจัยไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเป็นรูปธรรมได้ก็จะทำให้กระบวนการวิจัยมี ประสิทธิภาพและส่งผลต่อผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้เช่นกัน

2. กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการบริหารวิชาการภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ขนาดเล็กในกลุ่มเครือข่ายบางคนที่แควอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีความคิดเห็น ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารต้องวิเคราะห์และพัฒนหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็นไปตามความ ต้องการของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา โดยบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฐาน สมรรถนะ ส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน ผู้บริหารต้องวางแผนการดำเนินงานที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนกลุ่ม ที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยมีโครงการส่งเสริมผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ปรับปรุงโครงสร้าง เวลาเรียน จัดชั่วโมงซ่อมเสริมสำหรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยเฉพาะ รวมถึงการกำหนด

เป้าประสงค์ แผนการนิเทศ และแผนการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ruangjai (2004) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรที่ดีนั้นสามารถปฏิบัติได้จริงภายใต้บริบทของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การบริหารหลักสูตรภายใต้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารต้องพัฒนาตามจุดเน้น ตามบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน และบูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเข้าถึงความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

การจัดการเรียนการสอน ครูต้องมุ่งเน้นผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ และผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีความคิดเชิงบวกที่อยากจะพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เนื่องจากเป็นพื้นฐานในรายวิชาต่อไป สนับสนุนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ทักษะอาชีพ กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสม รวมถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cardinal (2020) ที่เสนอให้เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้วยการจัดการศึกษาแบบองค์รวม ลดความสำคัญของคะแนนผลการเรียน แต่เน้นกิจกรรมทางสังคมและอารมณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมทางวิชาการใหม่ ๆ ได้ดีขึ้น โดยการจัดสภาพแวดล้อมเชิงบวกให้แก่ผู้เรียนจะช่วยบรรเทาผลกระทบที่มีต่อความสามารถทางวิชาการได้ การประเมินความสามารถของผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน การพัฒนาทักษะของผู้เรียนที่ทำให้เกิดการปรับตัวดีขึ้น รวมถึงการฝึกให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานการณืภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูต้องส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้ได้ตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพของตนเอง สอนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่า เป็นกลยุทธ์ทางการบริหารที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณืภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่ตรงกับรายวิชาที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มากที่สุด คือ ภาษาและคณิตศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น ดังผลการวิจัยของ Azim Premji Foundation (2021) ที่พบว่า นักเรียนมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาและคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนจำนวนร้อยละ 92 มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทางด้านความสามารถทางภาษา และนักเรียนจำนวนร้อยละ 82 มีค่าเฉลี่ยภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทางด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์

การพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยการวัดและประเมินตามสภาพจริง รายบุคคล เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผู้เรียน พร้อมทั้งนำผลการวัดและประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเทคนิคการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม และการทำกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินก็ต้องปรับเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Fitzpatrick et al. (2020) ที่ได้กล่าวว่า ต้องจัดหาทรัพยากรหรือฝึกอบรมครูเพื่อให้มีกลยุทธ์หรือเทคนิคในการประเมินออนไลน์และการใช้เทคโนโลยี กำหนดแนวทางที่ชัดเจนให้แก่ผู้สอนโดยเน้นความก้าวหน้า การประเมินที่ไม่เป็นทางการ การทดสอบที่สร้างโดยครู หลีกเลี่ยงการทดสอบแบบมาตรฐานการเี่ยวยาด้วยการสอนซ้ำ การให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การสอนที่ปรับเหมาะับระดับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล การบูรณาการหลักสูตรในรูปแบบทางการ

ไม่เป็นทางการ หรือการจัดหลักสูตรแบบเร่งรัด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า กระบวนการวัดและประเมินผลมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เนื่องจากการวัดและประเมินผลเป็นการสะท้อนกระบวนการจากการจัดการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลตามศักยภาพ เลื่อนชั้นเรียนและพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หากไม่มีการวัดและประเมินผลแล้ว ผู้สอนก็ไม่ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่มากน้อยเพียงใด บกพร่องหรือถดถอยด้านใด ดังนั้นผู้บริหารและครูจึงต้องมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและหลากหลายให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับผู้เรียน

กลยุทธ์ แนวทางหรือวิธีการในการวิจัย ควรเป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้บริหารควรร่วมสังเกตการณ์ นิเทศชั้นเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร ใช้กระบวนการ PLC โดยนำผลที่ได้จากการวิจัย มาเป็นประเด็นในกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาผู้เรียนให้ตรงจุดต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Hanover Research (2020) ที่ได้กล่าวว่า กลยุทธ์การกู้คืนทางวิชาการที่เกิดจากการกระบวนการวิจัยเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงมักอาศัยการใช้เวลาในการสอนเพิ่มเติมเพื่อจัดการกับการสูญเสียการเรียนรู้ โดยเวลาเพิ่มเติมนี้อาจอยู่ในรูปแบบของวันเรียนเพิ่มเติม เวลาเพิ่มเติมในวันที่เปิดเรียน หรือการขยายเวลาเรียนภาคฤดูร้อน เพิ่มเวลาเรียนก่อนหรือหลังเลิกเรียน จัดโปรแกรมช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนที่ระบุว่ามีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวทางวิชาการ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า กระบวนการวิจัยเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพราะจะทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และหาแนวทางแก้ไขให้เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย เพื่อที่จะนำผลมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาต่อไป

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรมีแนวทางและวิธีการที่หลากหลาย เช่น Website, Application, YouTube สนองความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งสื่อที่จับต้องได้และสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมของครูสู่การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) อีกทั้งยังต้องสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนและครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ DiPietro et al. (2020) ที่ว่า การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนออนไลน์อย่างเพียงพอและทั่วถึง มีการปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้จะสามารถแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ รวมถึงการพัฒนาให้ครูทุกช่วงวัยมีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และฝึกอบรมเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูก เพิ่มการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนให้มากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดหาอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี รวมไปถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนให้สามารถเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมผลงานนวัตกรรมการศึกษาของครูที่ส่งผลดีต่อผู้เรียนและสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกันระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียน จัดชั่วโมงซ่อมเสริม และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรส่งเสริมหรือพัฒนาครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่สามารถมาเรียนที่โรงเรียนได้ตามปกติในรูปแบบการเรียนผสมผสานระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ โดยครูต้องมุ่งเน้นผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ สร้างสรรค์ ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการวัด และประเมินผลให้ยืดหยุ่น หลากหลายและสอดคล้องสถานการณ์ในภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผู้เรียน

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนและผู้เรียน และใช้กระบวนการ PLC โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นประเด็นในกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาผู้เรียนในสถานการณ์ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารหรือสถานศึกษาควรนำคลังสื่อดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายตามความต้องการของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ที่เหมาะสมกับโลกสมัยใหม่ในยุควิถีถัดไป

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบหรือแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนที่โรงเรียนได้ตามปกติทั้งในโรงเรียนขนาดเล็กและบริบทใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

Azim Premji Foundation. (2021). *Loss of learning during the pandemic*. Azim Premji University.

Cardinal, J. (2020). *"Lost Learning": What does the research really say?*. Geneva, Switzerland:

International Baccalaureate Organization. [Translate]

Conto, C., Akseer, S., Dreesen, T., Kamei, A., Mizunoya, S. & Rigole, A. (2020). COVID-19: Effects of school closures on foundational skills and promising practices for monitoring and mitigating learning loss. *The Journal of Innocenti Working Paper*, 87(13), 30-32. <https://www.unicef-irc.org/publications/1144-covid19-effects-of-school-closures-on-foundational-skills-and-promising-practices>. [Translate]

- DiPietro, G., Biagi, F., Costa, P., Karpiski Z., and Mazza, J. (2020). *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and international datasets*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [Translate]
- Fitzpatrick, R., Korin, A., & Riggall, A. (2020). *An international review of plans and actions for school reopening*. Berkshire: Education Development Trust. [Translate]
- Hanover Research. (2020). *Best Practices for Learning Loss Recovery*. Hanover Research. [Translate]
- Likert, R. (1976). *Management styles and the human component*. New York: AMACOM. [Translate]
- Ministry of Education. (2003). *National Education Act. B.E. 2542 (1999). And Amendments. (Second National Education Act B.E. 2545*. Bangkok: Ministry of Education. [Translate]
- Teeradirek, M. (2022). *Private Kindergarten Schools Academic Management Strategies Based on the Concept of Foundations for Young Adult Success*. [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University]. [Translate]
- Kumdeeboon, N. (2022). *The Guideline Development for Educationnal Administrative Guidelines under the Office of Udonthani Primary Educationnal Service Areas 4*. [Master dissertation, Mahasarakham University]. [Translate]
- Office of the Education Council. (2021). *The study of Learning loss on fundamental education learners in Covid-19: Environment, Lesson and educational quality development guidelines*. <http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1932>. [Translate]
- Office of the Education Council. (2022). *Learning loss recovery*. First edition. Bangkok: S.B.K. company printing, 9-10. [Translate]
- Dechomeng, P. (2019). *The Study of Academic Matters Management Performance of Small - sized Schools and Guidelines for Improvement*. [Master dissertation, Rajabhat MahaSarakham University]. [Translate]
- Liangcheepchop, P. (2018). *Academic Management Strategies of Primary Schools Based on the Concept of Thais 4.0*. [Doctor dissertation, Chulalongkorn University]. [Translate]
- Policy and Planning Division of Samutsongkhram Primary Educational Service Area Office. (2020). *Annual report on fiscal year 2020*. [Translate]
- Tongliemnak, P. (2021). *Survey of the effect COVID-19 that is important turning point for education in the world*. <https://workpointtoday.com/education-covid-19-4>. [Translate]
- Ruangjai, S. (2004). *Study of the guildelines for developing the community participation in fundamental education of school under Phranakorn Si Ayutthaya Primary Educational Service Area*. [Master dissertation, Rajabhat Phranakorn Si Ayutthaya University]. [Translate]
- Wongyai, W., and Patphol, M. (2020). *Learning Design in The New Normal*. [Graduate School, Srinakharinwirot University]. [Translate]